

Punten of pingels

Er zijn steeds meer clubs in het betaalde voetbal die eigendom zijn van privépersonen, zoals AZ. Maar gaat het om speeltjes van miljonairs, of zijn het **SERIEUZE INVESTERINGEN**?

Geld zegt niet alles in het Nederlandse profvoetbal, zo leek de rangschikking op de ochtend van de laatste speeldag van de competitie eind april te willen zeggen. Niet Ajax, met een begroting van 65 miljoen, niet PSV, met 55 miljoen, maar AZ met een budget van 21 miljoen euro was tot 90 minuten voor het laatste fluitsignaal van het seizoen dé kanshebber voor de nationale titel.

Dat het kampioenschap uiteindelijk weer naar het rijke PSV ging, kwam doordat AZ van Excelsior verloor, de club met de smalste begroting van de competitie. De Rotterdammers hadden met 2,9 miljoen euro vorig

seizoen slechts eenzevende te besteden van het budget van de ploeg van DSB-bankier Dirk Scheringa.

Hoewel AZ de titel misliep, toonde Scheringa aan dat een club die in de top in Nederland meedraait nog steeds met geld kan worden gemaakt. Net als in 1981, toen AZ dankzij de gebroeders Molenaar Nederlands kampioen werd en de Uefa-cup-finale haalde. Sinds Scheringa vijftien jaar geleden in AZ stapte als sponsor en voorzitter heeft de club zich ontwikkeld van een noodlijdende eerste divisionist tot een club die alweer drie jaar op rij serieus meedoet in de strijd om de hoogste plaatsen in de eredivisie. Scheringa

voedde AZ met miljoenen euro's, liet een nieuw stadion bouwen dat hij deels zelf financierde en stelde persoonlijk de juiste mensen aan. Sinds 2005 is hij als privépersoon via zijn holding Dirk Scheringa Beheer voor 100 procent eigenaar van de club.

Een mooi succes voor Scheringa, maar is een profvoetbalclub een serieuze investering, of slechts een speeltje voor statusbeluste miljonairs? In Groot-Brittannië valt de ene na de andere club in handen van buitenlandse partijen die er als enige aandeelhouder de dienst uitmaken. In veel gevallen lijkt liefde voor de bal of het eigen ego de zakelijke ratio zwaar te overschaduwen, zoals bij de Russische oliemagnaat Roman Abramovitsj, eigenaar van Chelsea, en de Thaise premier Thaksin Shinawatra, met zijn kersverse aankoop Manchester City. Er zijn ook partijen wier liefde voor de club minder onvoorwaardelijk is: de Amerikaanse eigenaren van Liverpool, Aston Villa en Manches-

ter United zijn vooral fan van het cashgenererend vermogen van hun investering.

In Nederland denkt men op het kasteeltje Heemstede te Houten, dat dienst doet als hoofdkantoor van projectontwikkelaar Phanos, dat een club ook hier goed op bedrijfs-economisch gezonde wijze kan worden gerund. *Chief executive officer* (ceo) Hans Ensing ziet in het succes van AZ het bewijs dat de verschillen tussen de top en het rijtje clubs daaronder allesbehalve onoverbrugbaar zijn. Wat in Alkmaar kan, moet ook in Utrecht lukken, misschien wel beter. Zijn bedrijf, dat de laatste twee jaar hoofdsponsor was van FC Utrecht, wil de club overnemen. "Op dit moment zit FC Utrecht financieel helemaal op slot. Er is geen geld om te investeren in spelers. Het is erg jammer dat de club van de vierde stad niet in de hoogste regionen kan meedoen."

Dat zou wel moeten, vindt hij. FC Utrecht

heeft als typische stadsclub altijd een veel bredere en fanatiekere aanhang gehad dan AZ, en, zo vinden ze in Utrecht, meer uitstraling. Als FC Utrecht kan meedoen voor de grote prijzen, vertaalt dat zich veel makkelijker in commercieel gewin dan bij AZ. Phanos wil dan wel eigenaar worden van de club, zegt Ensing. "Als je wilt investeren, betekent het dat je bepaalde dingen wilt veranderen. De positie van aandeelhouder is de beste om dat voor elkaar te krijgen."

Wantrouwen

Hoewel Phanos zegt dat het in FC Utrecht wil investeren uit "lotsverbondenheid met de club", ziet de projectontwikkelaar ook mogelijkheden om geld te verdienen. Phanos stelt daarom voorwaarden aan de overname. De belangrijkste daarvan heeft een oppervlakte van 20 hectare en is gelegen aan de rijksweg A2. FC Utrecht kan alleen op de extra miljoenen rekenen als Phanos van de gemeente de kans krijgt daar een nieuw stadion voor de club te bouwen en ander vastgoed te ontwikkelen nabij de Utrechtse vinexwijk Leidsche Rijn.

Een deel van de exploitatie daarvan zal ten goede komen aan de club, die zo zijn begroting kan verdubbelen tot tegen de 30 miljoen euro. Dat budget is vergelijkbaar met dat van AZ, en dus voldoende om ervoor te zorgen dat FC Utrecht structureel zou kunnen meedoen in de hoogste regionen van de eredivisie.

Nederland zou Nederland niet zijn als de eerste reacties op de voortijdig uitgelekte plannen niet sceptisch waren. De Utrechtse gemeenteraadsfracties wezen de deal vrijwel unaniem af, omdat ze niets zagen in het plan om het Galgenwaard-stadion, dat drie jaar geleden nog werd uitgebreid, nu alweer te slopen. Ook het feit dat de projectontwikkelaar iets terugwilde van de gemeente in ruil voor steun aan de noodlijdende club, stuitte op wantrouwen binnen de gemeentelijke politiek.

Wat Ensing betreft is de kous nog niet af. Sommige beweringen waarop de Utrechtse gemeentepolitiek reageerden, waren volgens hem onjuist in de media gekomen. Zo wil Phanos de grond niet gratis hebben, maar is het bereid er een marktconforme prijs voor te betalen, aldus Ensing. "We kijken nog naar andere mogelijkheden."

Als zijn bedrijf eigenaar wordt van een club, zou dit een unicum betekenen voor Nederland. Toch is het geen gek idee, zegt Pieter Verhoogt, directeur van sporteconomisch adviesbureau Sport2B. Het uitbaten van het vastgoed dat bij een club hoort, is een van de weinige manieren om de investering in voetbal terug te verdienen. "Je kunt clubeigenaren verdelen in individuen die het voor hun plezier doen, individuen die er geld mee willen verdienen, en bedrijven. Onder die laatste groep schaar ik Phanos. Bedrijven zitten er altijd in om geld te ver-

dienen."

Dat een potentiële eigenaar meer wil met een club dan alleen de eigen naamsbekendheid vergroten, is logisch, aldus Verhoogt. Alleen zo kan die partij ervoor zorgen dat de club wordt geleid op een manier die spoort met de belangen van de geldschietter. Bovendien schept dat duidelijkheid over de verantwoordelijkheid. Bij veel clubs zijn er naast een directie en een voorzitter informele machthebbers in de vorm van belangrijke financiers of aanvoerders van clubjes van geldschietters. Als er één eigenaar is die aan de touwtjes trekt, bestaat er geen twijfel over wie eindverantwoordelijk is voor de sportieve en financiële prestaties van een club.

Dirck Scheringa wil van AZ de beste club van Nederland maken

Immers, veel directies hebben niet alleen met financiële belangen van de club rekening te houden, maar ook met de wensen van andere sponsors, externe investeerders en gemeentelijke overheden die leningen hebben verstrekt.

Constructies met spelers die door aparte investeringsclubs worden gefinancierd en zo buiten de balans worden gehouden, kunnen ervoor zorgen dat diverse financiële belangen moeten worden bediend, die bovendien niet altijd sporen met de sportieve belangen. Dat kan tot ongemakkelijke situaties leiden. "Feyenoord-coach Bert van Marwijk weigerde eens Robin van Persie op te stellen op een moment dat er scouts van Arsenal aanwezig waren om hem te bekijken", weet Verhoogt. "Van Marwijk vond dat Van Persie niet in het team paste in die wedstrijd en hij had daarin sportief gezien gelijk. Maar je moet als trainer niet je ogen sluiten voor de financiële belangen van een club. Dat kan gewoon niet meer."

Hoewel het voordelen heeft als het eigendom van een club in één hand ligt, kleeft

er voor de eigenaar zelf één belangrijk onderdeel aan: met voetbal alleen is in Nederland geen geld te verdienen. Als een club een keer forse winst maakt, is dat normaal gesproken het gevolg van buitengewone baten. In een normaal jaar zorgen de sportieve dromen van bestuurders, trainers en fans ervoor dat de randen van de begroting worden opgezocht als het om investeringen in de spelersgroep gaat. Het is dus niet zo vreemd dat Phanos meer vraagt dan alleen een groep spelers met een betaald-voetballicentie.

Nederland is overigens niet uniek in de magere winstgevendheid van de voetbalclubs. "In tegenstelling tot de VS gaat het in heel Europa altijd eerst om de punten, en dan pas om de pingsels", zegt Verhoogt.

Oververhitting dreigt

De magere financiële opbrengsten vormen volgens Verhoogt de belangrijkste reden waarom AZ voorlopig de enige Nederlandse club is die in handen is van één individu. "Scheringa doet het vooral voor zijn lol en dat geldt ook voor veel clubeigenaren in het buitenland, zoals Chelsea-eigenaar Abramovitsj. Die steken geld in een club en vinden het niet erg als dat niet terugkomt."

Dat maakt het ook voor andere clubs die concurreren om dezelfde prijzen in de competitie of Champions League lastig om financieel gezond te blijven. Uit een rapport van de Britse accountancyfirma PKF bleek vorige week dat de solvabiliteit van Engelse clubs de laatste jaren afneemt, hoewel de vergoedingen uit uitzendrechten flink zijn toegenomen. Als belangrijkste schuldige werden de salarissen van de spelers aange-

wezen. "Geldschietters als Abramovitsj hebben de noodzaak van winstgevendheid uit het financiële plaatje gehaald bij een aantal Premiership-clubs", aldus Philip Long, voetbalspecialist bij PKF. Volgens hem zijn er duidelijke tekenen dat er oververhitting dreigt in de voetbaleconomie. "Andere clubs zonder dezelfde financiële spierballen staan daardoor onder druk om meer te lenen en uit te geven, mogelijk zelfs meer dan ze zich kunnen veroorloven."

Leeds United geldt als een schoolvoorbeeld van een club die door tegenvallende sportieve resultaten in de financiële proble-

'Geldschietters als Abramovitsj hebben winstgevendheid overbodig gemaakt'

Philip Long (voetbalspecialist)

men is geraakt. Leeds stak zich begin deze eeuw diep in de schulden om sterspelers te kopen, maar greep naast de lucratieve prijzen, waardoor het ernstig in de problemen raakte. Dit seizoen speelt Leeds, dat vanwege financieel wanbeheer nu al vijftien punten in mindering heeft gekregen, één competitieniveau onder de Engelse tegenhanger van de Nederlandse eerste divisie.

Naast eigenaren die een sportclub vooral zien als een prachtige manier om heel veel geld uit te geven, zijn er ook partijen die in de sport investeren met het oogmerk

er iets aan te verdienen. Vooral Amerikaanse investeerders hebben een heel andere kijk op sport dan rijke Europese clubeigenaren. De Amerikaan Malcolm Glazer, die in 2005 Manchester United voor ruim 1 miljard euro van de beurs haalde, was al eigenaar van het American-footballteam de Tampa Bay Buccaneers. Zijn investering in Europees voetbal is er alleen op gericht de wereldwijde populariteit van 'Man United' te gelde te maken. Ook de nieuwe eigenaren van Liverpool FC, Tom Hicks en George Gillett, stapten begin dit jaar slechts om commerciële redenen Anfield Road binnen.

Gevaar

Hoewel er in Groot-Brittannië de laatste tijd ophef is ontstaan over het feit dat rijke buitenlanders – onlangs kocht de in eigen land van corruptie beschuldigde Thaise ex-premier Shinawatra Manchester City – nu al bijna de helft van alle premier-leagueclubs in handen hebben, zijn de ervaringen met clubeigenaren over het algemeen positief, zegt Verhoogt. "Om de kritiek voor te zijn dat ze de club willen uitkleden, steken nieuwe eigenaren vaak direct veel geld in nieuw spelersmateriaal. Het is tot nu toe goed geweest voor de voetbalbudgetten."

In de afhankelijkheid van dit soort injecties schuilt echter ook het gevaar. Juist omdat vermogende investeerders aanzien willen kopen, investeren clubs tijdelijk op niveaus die op langere termijn niet houdbaar zijn. Dat bleek in Nederland nadat de broers Claas en Kees Molenaar in de jaren tachtig hun handen van AZ aftrokken, en het duidelijk werd dat de plannen van Karel Aalbers en Nuon met Vitesse op luchtspiegelingen waren gebaseerd.

Anno 2007 lijkt dat bij AZ allemaal nog goed te gaan. Na de derde plaats in het afgelopen seizoen wil Scheringa zijn club laten uitgroeien tot de beste van heel Nederland, zo verkondigde hij vorige week. Dankzij hogere opbrengsten uit de kaartjesverkoop voor het nieuwe stadion steeg de begroting voor dit seizoen van 21 tot 28 miljoen euro. Nieuwe uitbreidingsplannen voor het stadion moeten de begroting de komende jaren zodanig opschroeven dat de club structureel kan meedingen om de hoogste plaatsen in de eredivisie.

Uiteindelijk zal ook AZ het zonder de miljoenen van zijn huidige eigenaar moeten doen. Scheringa is zich volgens zijn woordvoerder Klaas Wilting daarvan bewust. "Hij doet er alles aan om ervoor te zorgen dat AZ op eigen benen kan staan als hij er over een paar jaar uitstapt." Maar daarmee is AZ nog geen club die kan rekenen op de lucratieve populariteit van ploegen als Ajax, Feyenoord en PSV. De vraag is of het iets uitmaakt. Voorlopig wordt er in Alkmaar nog niet geklaagd.

■ WOUTER.VAN.BERGEN@reedbusiness.nl

Engels voetbal?

Roman Abramovitsj, Russisch eigenaar van Chelsea.

'Wil de laatste Engelse clubeigenaar het licht uit doen?', kopte het Britse dagblad *The Daily Mail* onlangs. Nergens is voetbal een internationalere aangelegenheid dan in de Engelse Premier League. Niet alleen is een groot deel van de coaches en spelers van vreemde komaf, ook de eigenaren zijn in toenemende

mate buitenlanders. Een overzicht:

- Aston Villa:** Ray Lerner (VS)
- Chelsea:** Roman Abramovitsj (Rusland)
- Fulham:** Mohammed Al-Fayed (Egypte)
- Liverpool:** Tom Hicks & George Gillett (VS)
- Manchester City:** Thaksin Shinawatra (Thailand)
- Manchester United:** Malcolm Glazer (VS)
- Portsmouth:** Alexandre Gaydamak (Frankrijk/Rusland)
- Sunderland:** Niall Quinn (Ierland)
- Westham United:** Eggert Magnusson (IJsland)

Ook is er warme belangstelling, uit binnen- en buitenland voor Arsenal (nu beursgenoteerd), Blackburn Rovers en Reading (te koop van Engelse eigenaren). Bij Tottenham Hotspur en Birmingham City hebben buitenlandse investeerders tevens grote belangen opgebouwd.